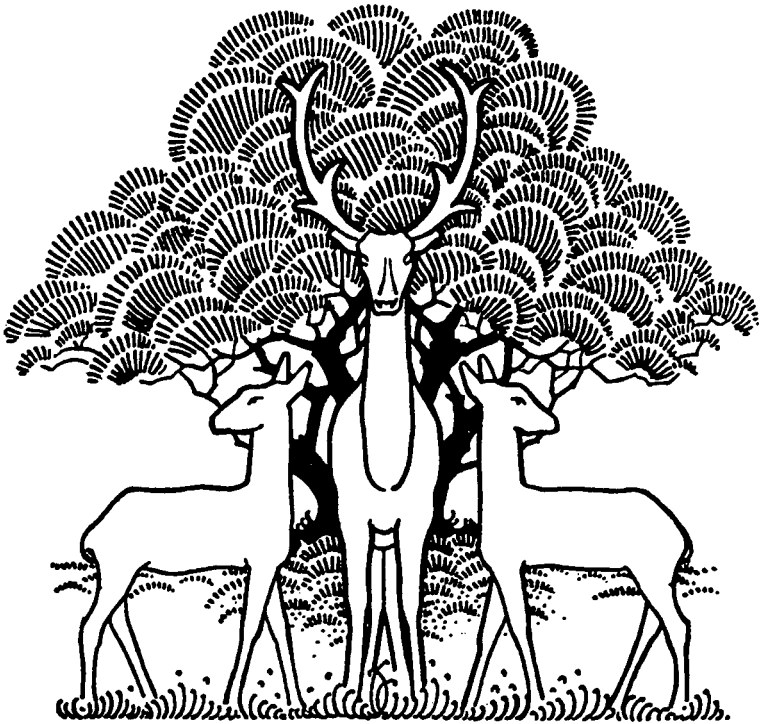

„de Schouw“

Vereniging van
Vrienden
van de
HOGE VELUWE

DE SCHOUW

Orgaan van de Vereniging van
"VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

Secretariaat: Pr. Bernhardweg 20, Oosterbeek

Alle correspondentie voor de Redactie te richten aan:
Mevr. E.H. PRAKKE-KLEY – ZONNEHEUVELWEG 20 –
OOSTERBEEK

Jaargang 19, Nr. 2

21 juni 1972

ZOMERSCHOUW 1972

Inhoud:

blz.

- 25 Jaarverslag 1971
- 27 Verslag Algemene Ledenvergadering en financieel verslag
- 30 Op zaterdag 8 april..... B.S.
- 32 Causerie "De Milieu-verontreiniging" J.M. Beek
- 34 Het Bezoekerscentrum "De Aanschouw" . E. Prakke-Kley
- 36 De gebruiksvoorwerpen van de Valkenier Jac. van Gerven
- 38 Busdiensten naar het Park
- 39 Foto Stichting Amateur-Fotografie
- 40 Antwoord aan de Heer Van Sonsbeek E. Joosten
- 41 Museumnieuws E. Joosten
- 42 Op zoek naar "de Cantharel" W.A. Weijland
- 44 Nogmaals: Een vriendelijk verzoek.....

Vignet op blz. 40: Gedeelte uit foto van A.P. Valkenburg,
Zevenhuizen (Z.H.)

Wenken voor inzenders van kopij:

1. Gebruik voor Uw kopij zo mogelijk een schrijfmachine en maak een doorslag. Indien dit niet mogelijk is, schrijft U dan met ballpoint en maak een doorslag via carbonpapier.
2. Gebruik brede marge en ruime interlinie.
3. Foto's op zwart-wit glanzend papier.
4. Zend Uw kopij voor de eerstvolgende Schouw in voor 10 augustus 1972.

ONTWERP OMSLAG: HANS BEERS

JAARVERSLAG OVER HET VERENIGINGSJAAR 1971

Bestuur

Al trok zij zich enige jaren geleden terug uit het Bestuur, Mevrouw Ita Kreunen Mees heeft zó lang, vanaf de oprichting van de vereniging, deel uitgemaakt van dit college en heeft daarin zoveel nuttig werk verricht, dat onder deze rubriek melding gemaakt wordt van haar overlijden op 22 februari 1971. Veel heeft zij ook buiten het Bestuur gedaan, als uiterst actief lid van de redactiecommissie van "De Schouw" en als voortreffelijke en hartelijke gastvrouw bij onze vergaderingen. Wij houden haar met grote dankbaarheid in onze herinnering.

Het Bestuur bleef officieel ongewijzigd. Wel nam de Heer H.C. Haitink uit Oosterbeek een deel van de secretariatswerkzaamheden over.

Leden

Het ledental, dat op 1 januari 1971 1354 bedroeg, steeg met 261 leden tot 1615 op 31 december van dat jaar. De verdeling is als volgt: 1030 gewone leden, 456 huisgenoot-leden en 129 jeugdleden. De vele activiteiten, die in de laatste jaren door onze Vereniging worden ontwikkeld, hebben een zeer gunstige invloed op deze leden-aanwas gehad.

Vergaderingen

Het bestuur kwam 3 maal in vergadering bijeen. Daarnaast waren er vele contacten in kleiner verband.

Op 13 maart werd de Algemene Ledenvergadering gehouden. Na afloop vertoonden de Heren Berends en Van der Schoor prachtige dia's met vier projectoren en twee schermen, waarbij de dia's geleidelijk in elkaar overvloeiden. Met de prachtige gekozen muziek een voorstelling, die terecht grote waardering oogstte.

Na de lunch kon men kiezen uit langere of kortere wandelingen of een bezoek brengen aan de wildkansel.

Hoge Veluwedagen en andere manifestaties

Op 3 april werd een door de Heer Klein georganiseerde vogelzang-excursie gehouden. Er was een grote belangstelling. Na de inleiding werd onder leiding van de Heren Klein, Bode, Markus en Van Rhijn gewandeld.

Op de 1e Hoge Veluwedag, 12 juni, verzamelden zich vele vrienden rond Dr. Van der Drift, die een uiterst boeiende voordracht hield over de bodemfauna van ons Nationale Park, één en ander gevolgd door een middag-excursie onder leiding van deze zeer deskundige spreker.

De op 19 juni gehouden "Midzomerexcursie" onder leiding van de Heer Klein, werd eveneens een groot succes. De belangstelling van de vele deelnemers werd nu voornamelijk gericht op de flora van het Park.

Van 14 t/m 29 augustus was de expositie "Hei en Bij" opengesteld. Deze tentoonstelling, die een volledig overzicht gaf van alles wat met het imkersbedrijf in verleden en heden verband houdt, werd door een verheugend groot aantal belangstellenden bezocht. Aan de zeer velen, die door hun enthousiaste medewerking dit evenement tot een groot succes maakten, past ook op deze plaats een hartelijk woord van dank.

De 2de Hoge Veluwedag trok een 200-tal leden, die bijzonder genoten hebben van de causerie over prooivogels van de Belgische ornitholoog Dr. Suetens en van de daarbij vertoonde film. De 's middags door de valkeniers gegeven demonstratie trok, zoals steeds, weer veel belangstelling.

Het seizoen werd op 30 oktober besloten met een wandeling onder leiding van de Heer Klein, waarbij speciale aandacht werd geschonken aan de herfstverschijnselen.

Ook dit jaar heeft de Heer Klein bestuur en leden weer zeer aan zich verplicht door de leiding te nemen van 3 voortreffelijk geslaagde excursies. Bovendien nam hij het initiatief in de leiding van de Bijententoonstelling. Het is steeds weer een groot genoegen naar deze bewaarde veldbioloog te luisteren en een extra woord van dank aan zijn adres is hier wel op zijn plaats.

Natuurpaden

De natuurpaden "Hoog Baarlo" en "Otterloun" werden nog steeds druk bewandeld, terwijl in januari het 3e permanente natuurpad "Kemperberg" geheten, door de goede zorgen van de Heer Wittkämper, tot stand kwam. Een activiteit, waarvoor wij hem zeer dankbaar zijn. In deze dank betrekken wij ook gaarne de Heren Landwehr en Planta voor het beschikbaar stellen van de tekeningen, resp. het ontwerp van de omslag voor het bijbehorende boekje. Een woord van grote erkentelijkheid gaat ook uit naar de A.N.W.B. voor de verleende financiële steun.

De Schouw

Ook in het verslagjaar verschenen weer 4 nummers van "De Schouw", die door de kwantiteit van inhoud en uitvoering weer veler lof oogstten. Hartelijk dank zij hier gebracht aan de redactie-commissie, die veel werk heeft moeten verzetten om dit resultaat te bereiken.

Werkgroep Fotografie

Ook dit jaar werden de artikelen van "De Schouw" verlucht met foto's van leden van deze actieve groep. Evenals vorig jaar werd op Sint Hubertusdag een album met foto's aangeboden aan het bestuur van de Stichting.

De snelle stijging van ons ledental zal in de toekomst het bestuur en zijn medewerkers voor grote problemen stellen. Natuurlijk is het verheugend, dat zoveel geïnteresseerden de weg naar de Hoge Veluwe en naar onze vereniging vinden. Hoe groter het aantal mensen, dat daardoor geconfronteerd wordt met de problemen van natuur- en milieubescherming, hoe beter. Alleen door massale belangstelling voor de dreigende gevaren zullen deze kunnen worden afgewend. In het bundelen van deze belangstelling speelt ook onze vereniging een nuttige rol.

Een keerzijde vormt de opname-capaciteit van het Park en de organisatiemoeilijkheden, die te druk bezochte evenementen in de toekomst kunnen opleveren.

Primair blijft echter de positieve kant: door het opwekken van liefde voor de natuur een generatie kweken, die die natuur ontziet en haar beschermt.

Dat blijve het doel van de Vereniging van Vrienden van de Hoge Veluwe, en het bereiken van dat doel zij haar van harte toegewenst.

Aldus uitgebracht in de ledenvergadering van 8 april 1972.

De Secretaris.

VERSLAG VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN 8 APRIL 1972

In aanwezigheid van ongeveer 50 leden opent de voorzitter om 9.05 uur de vergadering met een woord van welkom.

Het jaar 1971 is een verenigingsjaar vol activiteiten geweest, waarbij

in het bijzonder te vermelden valt het vele werk gedaan door de Heer Klein aan excursies en de tentoonstelling "Hei en Bij".

De Heer Kramer wil speciaal het prachtige resultaat van de "Actie bijdragen Bezoekerscentrum" naar voren brengen; in totaal is rond f 27.000,— toegezegd en reeds f 16.000,— ontvangen. De vereniging zal nu het Park gedurende 3 achtereenvolgende jaren f 3.000,— geven als bijdrage in de exploitatiekosten van het centrum. Het in 1974 overblijvende bedrag zal dan in overleg met de leden een bestemming worden gegeven t.b.v. het bezoekerscentrum.

Na voorlezing van de notulen van de vorige vergadering en het verslag van de secretaris over 1971, brengt ook de penningmeester over 1971 verslag uit. Deze uitvoerige uiteenzetting treft U hieronder aan. Na bespreking van het programma over 1972 — verschuiving Najaars-Hoge Veluwedag van 14 naar 21 oktober — volgen de bestuursverkiezingen.

De Heer Van Calcar, die sinds 1959 secretaris is, treedt thans af. De voorzitter dankt hem zeer hartelijk voor het vele dat hij in de loop der jaren voor onze vereniging heeft gedaan en biedt hem een cadeau aan, evenals aan Mevrouw Vogelzang, de secretaresse van de Heer Van Calcar, die haar werkzaamheden ook neerlegt. De Heer Van Calcar dankt de voorzitter voor zijn woorden en het bestuur voor de jarenlange prettige samenwerking. Als nieuwe secretaris wordt bij acclamatie gekozen de Heer Haitink uit Oosterbeek, terwijl het aftredende bestuurslid, de Heer Pieters, wordt herkozen.

Na nog een aantal mededelingen van de voorzitter, wordt de vergadering om 11.05 uur gesloten.

De Secretaris.

IETS OVER DE FINANCIËN VAN DE

VERENIGING VAN VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE

De vele activiteiten die dit jaar kenmerkten hebben zich weerspiegeld in de financiën. De manifestatie "Hei en Bij", de vogelzang- en andere excursies, onze steun van f 1.500,— aan het Nationale Park voor twee voerakkers, het doen ontwerpen en drukken van een aantrekkelijke wervingsfolder en "natuurpaden" zorgden voor een totaal van f 27.619,63 aan uitgaven en van f 20.486,85 aan inkomsten, een vermogensachteruitgang derhalve van f 7.132,78. Daarmede is ons kapitaal per eind 1971 geslonken tot nog slechts f 6.917,95. Met de wer-

vingsfolder van bijna *f* 5.000,—, die jaren meegaat, maar die ineens werd afgeschreven, de eenmalige bijdrage voor de voerakkers en een tekort van een paar honderd gulden op de manifestaties is dit tekort verklaard. Hiertegenover staat, dat onze vereniging zich meer bekendheid en driehonderd nieuwe leden heeft weten te verwerven. Ons werk wordt thans gesteund door 1650 leden, huisgenoot- en jeugdleden, die samen *f* 9.200,— aan contributie opbrengen. Van de Kon. Nederl. Heidemaatschappij en vanwege de Nederlandse Spaarbankbond ontvingen wij *f* 2.100,— steun voor "Hei en Bij", die wegens zware onkosten voor een affiche en andere propaganda, buitengewoon welkom was.

De grootste normale jaarlijkse uitgavenpost is de "Schouw" met vier nummers. Dit kostte *f* 4.300,— of bijna de helft van onze ledencontributie. De "Schouw" zal weer duurder worden en in de begroting 1972 komt zij te staan op *f* 5.500,—. Deze begroting sluit met een tekort van *f* 1.600,— dat wij hopen gedekt te krijgen door nieuwe leden, nieuwe subsidies of anderszins.

Een van de aanwezige leden vroeg waarom wij niet kwamen met een voorstel tot contributieverhoging. Daarop antwoordden de voorzitter en de penningmeester dat wij dat nog niet wilden doen, ten eerste omdat de entreprijzen tot het Park sterk verhoogd werden zonder (helaas) enigerlei reducerende invloed daarop van het lidmaatschap onzer vereniging; ten tweede omdat juist kort geleden onze leden aangeschreven zijn over een bijdrage via onze vereniging aan het nieuwe Bezoekerscentrum in het Nationale Park. Hierop hebben onze leden enthousiast en boven verwachting royaal gereageerd. Wij maakten ons jegens Het Nationale Park sterk voor slechts driemaal *f* 3.000,— en ten tijde van de jaarvergadering was reeds *f* 27.000,— aan stortingen en toezeggingen binnen. Als de actie uitgewerkt is en wij het resultaat kunnen vaststellen, zal het bestuur na overleg met het Nationale Park aan de leden een voorstel doen voor de besteding van het excedent.

Toch zullen wij niet aan een verhoging van de contributie kunnen ontkomen en de vergadering gaf dan ook het bestuur haar groene licht om in de komende tijd op dit punt naar bevind van zaken te besluiten.

Het is niet alleen de "Schouw" die duurder wordt, de verhoogde posttarieven en het duurdere druk- en stencilwerk zijn van funeste invloed op een kleine vereniging als de onze. De ledenadministratie werd een lange reeks van jaren geheel belangeloos verzorgd door Mevrouw M. Klaasen-Verhaar te Driebergen, die tot aller grote spijt om

gezondheidsredenen dit werk moet opgeven. De vergadering bracht door een hartelijk applaus Mevrouw Klaassen dank voor de voortreffelijke hulp die zij het bestuur heeft willen geven.

Het lijkt wel erg optimistisch om te verwachten dat het in orde houden van de ledenadministratie altijd maar voor niets kan blijven gebeuren. Al met al blijft onze marge voor nieuwe, leuke en stimulerende dingen uiterst smal, eigenlijk kan van een marge al niet meer worden gesproken en ons kapitaaltje van f 7.000,— geeft nu ook niet bepaald een ruggegraat om over te juichen.

Het zou het bestuur dan ook uitermate verheugen als de leden, die zo ruim offerden voor het Bezoekerscentrum, zich bij het bepalen van hun bijzondere giften, legaten of notariële van het leven afhankelijke periodieke uitkeringen, de relatieve zwakte van onze vereniging zouden willen herinneren.

De Penningmeester.

OP ZATERDAG 8 APRIL

B.S.

Op zaterdag 8 april jl. hebben we weer een Hoge Veluwedag beleefd. Omdat ik een slecht vergaderaar ben, zult U een verslag van de ledenvergadering van de hand van een ander lezen. Maar behalve "de vergadering" zonder meer, zijn er allerlei indrukken die ik wèl kan beschrijven. Zoals het afscheid van de heer C.W. van Calcar, die gedurende zoveel jaren hetzij zelf, hetzij via zijn secretaresse de belangen van onze vereniging heeft behartigd. Een afscheid is nu eenmaal een stukje sterven. Dit temeer als je Van Calcar's woorden overdenkt, die zei bedroefd te zijn wegens de achteruitgang van de vogels. Niet alleen in aantal, maar vooral ook in soorten.....

Gelukkig zijn er in dat opzicht ook wel enkele kleine lichtpuntjes! Maar als om de woorden van de heer Van Calcar te illustreren: op de hele Hoge Veluwe was op die dag nog geen spreekwiel te bekennen en alle spreekwielkastjes waren nog triest en leeg. De dappere mezen deden echter wel hun best. En nu ik dit schrijf — begin mei — hebben ook de spreekwielen zich tot meer optimisme laten verleiden: alle nestkastjes zijn bewoond en het aantal eitjes varieerde gisteren tussen vier en acht. Zodra een legsel volledig is, beginnen ze te broeden, dus dat zal dan voor sommigen vandaag wel begonnen zijn.

Een lichtpuntje was ook de moed van drie lifters, die ik ongeveer halfweg de Rijenburgsepoort en het museum oppikte. Drie Rotter-

dammers zonder vervoer. Met de bus waren ze van Arnhem-station naar Schaarsbergen gekomen en nu maar dapper proberen op tijd de voordracht van de heer Beek te bereiken, per pedes apostolorum of gewoon op z'n Nederlands gezegd: met de benenwagen. Voorwaar een enthousiasme om je petje voor af te nemen.

Ook de beide akkertjes, in de herfst ingezaaid met ongeschoonde rogge, worden hopelijk in de loop van het jaar een paar lichtpuntjes. Van de winter stonden ze niet zo heel erg fraai, maar nu staan ze er fleurig bij. Er is zelfs een derde akkertje bijgezaaid – in de Bunt – waarin lupine is gezaaid. Om nu weer terug te leren, wat boeren in de oudheid waarschijnlijk al lang wisten, wordt t.z.t. een deel gemaaid en een deel ondergeploegd. We hopen dus van die akkertjes te genieten van allerlei mooie bloemen, die buiten het park haast niet meer worden getolereerd, als zijnde onkruid. 't Is met alles maar hoe je het bekijkt. De bedoeling was ook, om boekweit in te zaaien. Maar dat is dit jaar nog niet gelukt; gewoon omdat boekweit nergens meer te krijgen was.....

De heer J.M. Beek probeerde ons ervan te overtuigen dat een keiharde defensieve aanpak van alle milieuvraagstukken noodzakelijk is. Een kort résumé van de heer Beek vindt U ook hieronder. Enkele mooie voorbeelden uit deze levendige voordracht wil ik U echter niet onthouden. Het is de geuite critiek op de tot nu toe getroffen maatregelen. B.v. de in sommige gebieden ingestelde meet- en regelkamer tegen de luchtvervuiling. "Die kamer heeft niets te regelen. Hoogstens kan men iets wensen. En dat haalt vaak niets uit." En de bouw van extra hoge fabrieksschoorstenen: "De hoeveelheid vuil die de lucht wordt ingeblazen blijft dezelfde. Het wordt alleen over een groter gebied verspreid. Zo zitten ze in Eindhoven al met het vuil en de stank uit het Roergebied. En Den Haag "geniet" nu van de Rijnmond. Erger nog: men merkt in Zweden de luchtverontreiniging vanuit Engeland!" Sommige Amerikaanse meren zijn zo verontreinigd "dat het water te dik is om te drinken, maar te dun om te ploegen". "Alle tot nu toe genomen maatregelen lijken er veel op, alsof we de brandweer uitrusten met een thermometer om de brand te constateren, in plaats van met water om de brand te blussen....." En de narigheid is, dat de spreker met deze zwartgallige uitspraken vaak nog gelijk heeft, ook!

Maar goed, na een door fluor nogal verhitte discussie aan 't slot genoten we van de lunch. Ik heb nooit geweten dat fluor zo explosief en brandbaar kon zijn. Of is 't de mensenziel die het explosiemateriaal levert?

Ik heb ook nog de geweienschouw willen bezichtigen, maar helaas: ze was al gesloten. Dus geen gebrek aan belangstelling dat ik U er niets over kan vertellen, maar alleen de onmogelijkheid om op twee plaatsen tegelijk aanwezig te zijn.

Nou, dan ga je ten slotte terug naar je vervoermiddel. Er lagen wat kiezelsteentjes onder de auto op de grond. "Een dagzoom!", gaat er door je hoofd, waarmee je dan onverwacht in de geologie van ons park verzeilt. Maar daarover dan eens een volgende keer!

J.M. Beek

Het milieuprobleem, zoals dat zich heden ten dage voordoet, heeft als oorzaak een complex van factoren. Dit besef begint pas sinds de laatste tijd gemeengoed te worden en wordt door T.V.-series als "We stinken er in" en het verschijnen van het rapport van "de Club van Rome" versterkt.

Sinds de mens zijn natuurstaat vaarwel zei, is er eigenlijk altijd een milieubederf geweest. Maar door het geringe aantal mensen bleef dat binnen zekere, niet gevaarlijke grenzen. Maar door de exponentiële groei van het menselijk geslacht (thans is de verdubbelingstijd ca. 30 jaar) en de verandering van zijn (voorlopig nog hoofdzakelijk in de westerse wereld) productiemethoden, is de mens bezig zijn aarde tot een onbewoonbare te maken.

Om het steeds sneller stijgende aantal monden te kunnen voeden, iets waar ondanks alle pogingen nog maar zeer matig aan wordt voldaan, is men genoodzaakt geweest om tot landbouw-productiemethoden over te gaan, die naast de positieve kant een sterk negatieve kant hebben in de vorm van toenemende watervervuiling door in het oppervlaktewater terecht komende kunstmest en gevoeliger worden voor plagen.

De bestrijding van deze plagen is sinds de tweede wereldoorlog een chemische bestrijding met als gevolg een steeds afnemende weerstand tegen de veroorzakers van de plaag.

Naast de groeiende behoefte aan voedsel staat de toenemende vraag, vaak kunstmatig opgewekt, naar industriële producten. In ons huidig economisch bestel is dat bovendien een productie van wegwerp-artikelen. Verpakkingsmateriaal, auto's, wasmachines, enz. enz. komen na een bijzonder korte tijd bij het afval terecht. Naast de verkwisting aan steeds schaarser wordende materialen, die dit betekent, is het gevolg dat de opnamemogelijkheid van de natuur ten enen male onvoldoende is om dit afvalprobleem aan te kunnen. Daarbij komt dat veel van de thans gebruikte kunststoffen door de natuur niet afge-

broken kunnen worden.

Het industriële productieproces vraagt enorme hoeveelheden energie. Eerst voor de productie zelf, daarna voor het laten functioneren van het product. In wezen volmaakt overbodige artikelen als elektrische koffiemolens, tandenborstels, haarkammen, koffiezetapparaten, vruchtenpersen, mixers etc. kosten een gigantische hoeveelheid energie tijdens de fabricatie en het gebruik.

De energiebronnen zijn echter, de eerste vijftig jaren zeker, beperkt en raken (aardolie, aardgas) snel uitgeput. Bovendien is het opwekken van deze energie een proces waarbij een sterke verontreiniging van de omgeving optreedt.

We leven dus met een groeiend aantal mensen met groeiende, al of niet vermeende behoeften op aarde. Het vermogen van de aarde om zijn bewoners te huisvesten is echter beperkt. Eenmaal volledig vervuult water is in geen tien jaren weer "levend" te maken. Door bestrijdingsmiddelen vergiftigde grond is voor lange tijd niet meer te gebruiken. Grondstoffen raken "eens" uitgeput, en dat "eens" is, gezien de exponentiële groei, dichterbij dan we zouden wensen.

Het milieuprobleem spitst zich dus ten slotte toe op de kans tot overleving van de mens als soort. Het gaat dus oneindig dieper dan wat groezelig water, wat onaangename luchtjes, wat toenemende erosie, wat uitgestorven diersoorten, wat verwoeste natuurgebieden. Het milieuprobleem is niet alleen ons probleem, maar ook het probleem van de na ons komende generaties, die in de noodsituatie, waarin zij kunnen komen te verkeren door onze kortzichtigheid en winst-op-korte-termijn mentaliteit, met problemen zullen komen te zitten die thans, nu het wellicht nog kan, voorkomen zullen moeten worden.

Op 30 april – de verjaardag van Koningin Juliana – heeft de Heer Van Medenbach de Rooy een Koninklijke onderscheiding gekregen. De hartelijke gelukwensen van de redactie.

Losse nummers De Schouw

Er zijn nog een aantal losse nummers van De Schouw uit vorige jaargangen. Geïnteresseerden kunnen deze aanvragen bij de secretaris: Prins Bernhardweg 10 te Oosterbeek.

Kosten per exemplaar f 0,25 + portokosten.

HET BEZOEKERSCENTRUM "DE AANSCHOUW" IS OP 17 MEI GEOPEND

E. Prakke-Kley

Met ongeveer 200 officieel genodigden heeft de Heer H.J.L. Vonhoff, Staatssecretaris van C.R.M. dit Bezoekerscentrum geopend en aan de rij toegevoegd van deze nieuwe mogelijkheden van recreatie. Hij adviseerde de beheerders dan ook om onderling contact te houden en elkaar te helpen.

Onder gezellig gekir en gefluit van vogeltjes, ergens uit een hoek van het zaaltje (één van de geheimen van het Bezoekerscentrum) praatte hij verder door en vroeg zich af of in deze mooie natuur zo'n Bezoekerscentrum nodig was.In deze tijd is dat geen vraag meer. Immers, milieuzorg en -bescherming staan vooraan op de lijst en die dient geschraagd te worden met kennis. Deze kennis wordt op prachtige wijze hier getoond en voorgedragen op allerlei manier.

Aangezien het Park een particuliere instelling is, voelde de Staatssecretaris zich vandaag als "gast" op de Hoge Veluwe en wil dat ook zo houden. Vooral het particulier initiatief, dat op De Hoge Veluwe

steeds voor verrassingen zorgt en dat Park een van de meest aantrekkelijke parken maakt, is van veel waarde voor ons land.

Door een aangenaam samengaan met de Overheid kan dat Park hopelijk voor de toekomst gespaard blijven.

De Heer Kramer sprak uit naam van de "Vrienden" en bood voor de inrichting van de "Aanschouw" de eerste van de drie cheques aan, die de "Vrienden" kortgeleden onder enthousiaste leiding van het Bestuur had bijeengebracht. Wel een teken dat de leden een warm hart toedragen aan het Park en de "Aanschouw".

Hij vertelde dat er in 1950 al plannen waren voor een Bezoekerscentrum. In de tijd van Voorzitter Jhr. W.H. de Beaufort en Mevrouw J.J. Hacke-Oudemans. Er was zelfs al een mogelijkheid om toen veel geld bij elkaar te krijgen. Maar toen durfde het Stichtingsbestuur het nog niet aan. Misschien is dat zo wel beter, want nu met de tegenwoordige hulpmiddelen is er werkelijk iets heel moois tot stand gekomen.

De Heer Ir. S.H. Visser, Voorzitter van de Stichting, vertelde dat nu het geld bij elkaar was gekomen door enkele legaten en schenkingen en een eigen potje tot een bedrag van f 250.000,—.

Het voorbereidende werk was gedaan door een bouwcommissie onder leiding van Mr. H.W. Bloemers, Commissaris van de Koningin in Gelderland.

De architect is de Heer Lantink en de inrichting, op de schouders gelegd van de Heer De Heus van het Staatsbosbeheer, is met spontane hulp van vele anderen tot een boeiend en levend tafereel omgetoverd.

Wat er te zien is, is niet onder woorden te brengen; ik zou het puntsgewijs op kunnen noemen, maar dat wordt een opsomming van feiten, die men zich toch niet voor kan stellen. Ik raad dan ook iedereen aan zelf te gaan kijken — U zult niet teleurgesteld worden.

Een paar kleine dingen wil ik vast wel vertellen.

De Heer Waversveld uit Driebergen heeft twee nestkastjes opgehangen. Eén buiten, waarin een koolmees nestelt. Dit is verbonden met een draadje en een electrisch apparaatje met het tweede kastje binnen. In dit kastje wordt het in- en uitvliegen geregistreerd door een zoemer en een lichtje. Zo kan men natellen hoe vaak dit vogeltje heen en weer vliegt om zijn jongen te voeren.

Op een paneel heeft hij een serie nestkastjes van de oudst bekende tot de allernieuwste. De oudste was een stenen kruik, een zogenaamde "Spreeuwenpot", waarin spreeuwen graag nestelden. In die tijd deed men dat niet om vogels te helpen, integendeel, men kookte

soep van de jonge spreeuwen.

Een betere natuurliefhebber, Freiherr Von Berlebsch, maakte nestkastjes van holle boomstammen. Daarna kwamen de Wageningse kasten, gewoon vierkant van plankjes gemaakt.

Het nieuwste is wel ronde kastjes, gemaakt van houtbeton. En dan nog selectief, d.w.z. aangepast aan de wensen van de vogel. Ook plastic wordt geprobeerd, maar is nog geen succes.

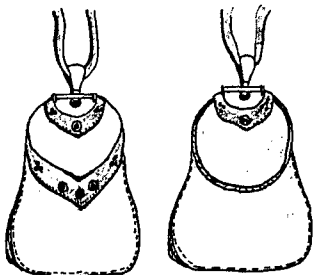
Er is een groot mierennest, gevonden bij de bouw, niet van de gewone Bosmier, maar van de Houtmier, dus heel bijzonder.

Er is een duidelijke uitbeelding van de zogenaamde voedselketen en daarnaast een paneel van de Valkeniers. De Heer Van Gerven uit Valkenswaard maakte hiervoor de attributen en was zo vriendelijk het gebruik hiervan voor de "Schouw" op te schrijven.

GEBRUIKSVORWERPEN

VAN DE VALKENIER

Jac. van Gerven

De Jachttas wordt gebruikt voor aas, loer en geslagen prooien. De tas heeft een voor- en achterzijde, die een halve slag omgedraaid kan worden wanneer zij aan de rechterkant van de valkenier hangt. De voorzijde wordt gebruikt voor loer, duif en geslagen prooien en wordt afgesloten door een koord samen te trekken en vast te knopen. Daarna komt de klep erover en met een knoop afgesloten. De achterzijde wordt gebruikt voor stukken vlees, ook wel geschikt voor loer.

De tas is gemaakt van messing beugel, groen lakenstof en aan de binnenzijde voorzien van canvas. Tegenwoordig gebruikt men veelal skai, dat gemakkelijker afwasbaar is. De klep is meestal verfraaid met leder en mooi bewerkt.

De Loer, kunstprooi waarmee jachtvogels worden teruggeroepen (gelokt). Een onmisbaar attribuut voor het africhten van valken. De loer wordt op verschillende manieren gemaakt. Hoofdzaak is, dat zij lijkt op een vogel. De loer, die vroeger te Valkenswaard werd gemaakt, bestaat uit een leder broekje, opgevuld met een week soort hennep; daarop worden duivenvleugels genaaid, 4 stuks aan beide zijden twee. Hierboven komt een halve draal, daaraan een koord van ca. 2 m en aan het andere uiteinde 4 rode linten van ca. 15 cm lang om de aandacht te trekken.

De Draal. Twee ringen verbonden door een tussenstuk en pen. De draal is meestal vervaardigd van messing, soms van roestvrij staal.

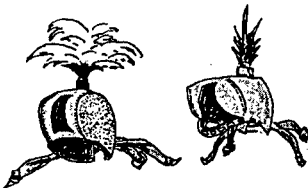

De Bel, zeer belangrijk bij de jacht, wanneer men de vogel uit het oog heeft verloren. De bellen kunnen nogal verschillen, dit hangt af van de grootte der vogels. Meestal vervaardigd van messing.

De bel zit met een belriempje om de poot van de vogel; 2 bellen aan één vogel.

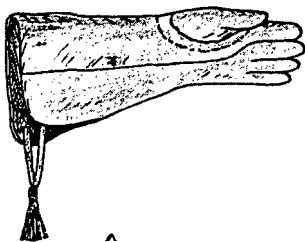

Schoenen (werpriemen) zijn smalle, dunne, doch sterke leren riempjes van ca. 20 à 25 cm lang, al naar gelang de grootte der vogel. Eén eind om de poot van de vogel en het andere eind om de draal.

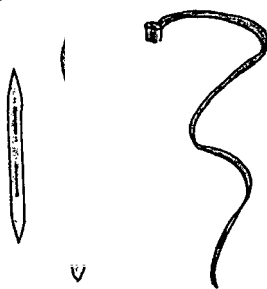

De Huif. Men kent 2 soorten huiven: de Hollandse huif en de Indische huif. De Hollandse is veel fraaier dan de Indische, maar de Indische is gemakkelijker in het veld.

De Hollandse huif is gemaakt uit drie stukken leer: de 2 ooglapjes, verfraaid met verschillende kleuren lakenstof of vilt en een middenbaan, welke stukken aan elkaar genaaid zijn, terwijl de huif op een houten blok in zijn model wordt geklopt, waarna de verdere afwerking volgt, zoals trekriempje, pluimpje.

De Handschoen, gedragen aan de linkerhand van de valkenier en is uitsluitend bestemd om de hand te beschermen. De handschoen is vervaardigd van soepel maar sterk leer. Wordt een havik gebruikt dan bestaat de handschoen uit 2 lagen, terwijl voor de arend een dikkere handschoen wordt gebruikt.

De Langveter, een lange smalle dunne leren riem van ca. 1.50 m lang, al naar gelang de soort vogel, met aan een der uiteinden een dikke knoop. Steekt men één der uiteinden door de draal en haalt men de langveter helemaal aan, dan stuit deze met de knoop tegen de ring van de draal en met het andere uiteinde maakt men de langveter vast aan het blok of de hoepel.

BUSDIENSTEN NAAR HET PARK

Vanuit Arnhem:

VAD-bus nr. 7 Vertrek station – richting Harderwijk, stopt te Otterlo
 Vertrek Arnhem 10 minuten na het hele uur
 Vertrek Otterlo 27 minuten na het hele uur

Vanuit Apeldoorn:

VAD-bus nr. 10 Vertrek Sophiaplein – richting Ede, stopt te Otterlo
 Vertrek Apeldoorn 16 minuten na het hele uur
 en 46 minuten na het hele uur

Vanuit Ede:

VAD-bus nr. 10 Vertrek Ede 2 minuten na het hele uur
 en 32 minuten na het hele uur
 Vertrek Otterlo 31 minuten na het hele uur

Vanuit Arnhem en Apeldoorn vertrekt ook in ieder uur een bus naar Hoenderloo – bus nr. 8.

M.i.v. 25 juni vertrekt uit Arnhem op ieder vol uur een bus, die door het Park rijdt. Stopt in het Park 3 maal.

De Stichting Amateur-Fotografie, Singel 32, Amsterdam, heeft folders liggen op het Bezoekerscentrum met een fotoroute en goede raadgevingen. Zij stelden deze foto ter beschikking.

Foto uit de folder "Fotoroute Hoge Veluwe"

In het bijna 5500 hectare grote Nationale Park lopen heel wat wilde zwijnen, reeën, moeflons en edelherten rond. Hier een foto met "vrouwelijk edelwild in tegenlicht", afgedrukt in de zojuist uitgekomen folder "Fotoroute Hoge Veluwe".

ANTWOORD
AAN
DE HEER VAN SONSBEEK

E. Joosten

Met belangstelling lezen we de brief van de heer Van Sonsbeek. Het lijkt ons goed om U iets meer over de intenties van Claes Oldenburg (geb. Stockholm 1929, woont als zoon van Zweedse diplomaten, vanaf zijn 7de jaar, permanent in de U.S.A.) te vertellen, wellicht zult U zijn werk daardoor met andere ogen bekijken. Hij werkt inderdaad in een grote schaal (inderdaad: te groot voor de beeldentuin) en meent hiermee te beantwoorden aan een specifiek kenmerk van onze tijd. De objecten die hij kiest en immens vergroot, worden vaak benaderd met lichte spot als beeld van de banaliteit van onze tijd (o.a. een metershoge lip-stick, geplaatst bij de Yale University), vaak ook accentueert hij door gebruik van zachte, plooibare materialen de vergankelijkheid van deze symbolen (de Soft Hamburger-serie, de Soft Typewriter). Ondanks dit element van spot, heeft hij een scherp oog voor de esthetiek der vormen, juist ook van gewone gebruiksvoorwerpen — dit laatste is dunkt ons overduidelijk bij de grote Troffel. Het was geenszins zijn bedoeling de natuur van het Nationale Park (dat hij uitvoerig bezocht) te verstoren, integendeel, hij (en de museumdirectie) meende(n) er een element aan toe te voegen — net zoals Henry Moore dat deed — waardoor het samenspel van natuur en mensen in dit cultuur-gedeelte nog duidelijker in zijn relaties en mogelijkheden (in zijn spanningen ook) door de bezoekers zou worden ondergaan. Hij heeft hiermee veel begrip getoond voor de eerste aanzetten, die mevrouw Kröller hiertoe deed met de plaatsing van het monument voor De Wet, met de zeer doordachte parkarchitectuur rond de Steynbank, met, vooral ook, de bouw van het Jachtslot met zijn zeer zeer gedetailleerd-uitgewerkte bijna cerebrale, in elk geval zeer bewuste, symboliek: geen parallellen met de "wilde" groei van de natuur maar een "spanningselement" dat zeer duidelijk de rijke, veel-

voudige relatie van de mens met de natuur uitdrukt.

Een amateur zal vaak pogen om (met berkebast etc.) de natuur te imiteren en zo een pseudo-natuur te scheppen, een kunstenaar die werkelijk creëert voegt er een nieuw element aan toe met respect voor de onnavolgbare en toch in sommige opzichten parallelle groeivormen in de natuur; een concert in de openlucht is verrukkelijk *mits* de musici niet proberen de lijsters te imiteren!

(Deze zomer – augustus-september – zal men in het museum op een tentoonstelling van "Tekeningen van Beeldhouwers uit Amerika" kunnen zien wat een begaafde aquarellist en tekenaar Oldenburg is.)

MUSEUMNIEUWS

E. Joosten

Tentoonstellingen:

Van 13 augustus t/m 24 september worden in de zalen bij de aula ca. 100 *Tekeningen van Contemporaine Amerikaanse Beeldhouwers* ge-exposeerd (o.a. Claes Oldenburg, Christo, Lewitt, Judd, Serra, Rob. Morris). Bij het woord beeldhouwers moet men dus niet aan 19de eeuwse sculpturen denken, maar – bij voorbeeld – aan de nieuwe aanwinsten van het Krölller-Müller Museum die in februari-april van dit jaar bij de aula geëxposeerd werden.

De medewerking van de kunstenaars is zeer groot daar het de eerste keer is dat een europces museum een representatieve keuze van hun tekeningen tentoonstelt. Er wordt een uitvoerig gedocumenteerde catalogus gemaakt.

Concerten:

7 oktober – *Brahms-avond* door George van Renesse, piano; George Pietersson, klarinet; Jean Decroo, cello.

4 november – "*La Voix Humaine*" van Poulenc, gezongen en gespeeld door Elisabeth Lugt begeleid door Felix de Nobel, regie Henk van Ulsen.

16 december – De winnaar van het Gaudeamus-concours 1972: *Harry Sparnaay*, klarinet, speelt met Polo de Haas, piano, moderne muziek.

Opgave is nu al mogelijk bij de administratie, zowel voor een abonnement met gereserveerde plaats als voor losse avonden (zonder plaatsreservering), C.J.P.-ers en 65+-ers krijgen reductie.

Herhaaldelijk wordt gevraagd of de (nieuwe) gang naar de beeldenzaal ook voor expositie gebruikt wordt: dit gebeurt uiteraard nimmer met de witte muur waar Ad Dekkers zijn lijnen-patroon in maakte, de andere muur zal incidenteel (bijv. bij de tentoonstelling van beeldhouwers-tekeningen) zo transparant mogelijk, bij de expositie betrokken worden.

Uitgangspunt voor architect Quist en de museumdirectie is van het begin af aan geweest om het gebouw van Henri van de Velde geheel intact te laten: de nieuwe museumvleugel (waarvan nu nog slechts een gedeelte gebouwd werd) is als een lange scharnier die het Van de Velde-gebouw en de beeldentuin verbindt. Vanzelfsprekend was het daarbij, dat de bouwmassa's van het nieuwe gedeelte nergens het gebouw van Van de Velde visueel zouden oversnijden, integendeel: de bezoeker wordt langs de hoofdgevel van Van de Velde geleid, ervaart dan in de glazen gang de relatie tussen architectuur en landschap (waarbij het Van de Velde-museum steeds zichtbaar blijft) en komt vervolgens in de beeldenzaal waarbij die relatie met het landschap vanuit de ruimte met sculpturen nogmaals op andere wijze beleefd wordt.

Slechts weinig mensen blijken in staat (en dat is misschien ook door hun slechte ervaring met huisjes-bouwers) om een gang als architectonische ruimte te beleven — juist een museum kan de kwaliteit van hun waarneming misschien verfijnen.

OP ZOEK NAAR "DE CANTHAREL"

W.A. Weijland

Heeft U op Uw speurtochten in het vrije veld wel eens cantharellen gezien? Menigeen zal deze vraag wel bevestigend beantwoorden, maar heeft U "de Cantharel" wel eens gezien?

Trouwe parkbezoekers misschien wel heel vaak, al zullen ze hem wel niet herkend hebben. Hem? Ja en hij bewoont voornamelijk de terreinen rond "de Klep". Alleen zijn najaarsverblijf moet U elders zoeken. Wellicht treft U hem dan aan in de omgeving van de "Kameelenbult", waar hij met zijn vechtersnatuur vele medebewoners doet

"Ome Koos" aan het vegen
Foto: Rijksinstituut voor Natuurbeheer

wegvluchten en uit zijn keel voortdurende basklanken doet voortrollen.

Inderdaad de "Cantharel" is een hert en wel één onder de vele kapitale geweidragers die het Nationale Park telt.

"Claus" zal velen nog bekend zijn. Voor ingewijden is "de Cantharel" echter ook een beroemdheid die ze al vele jaren kennen.

Hoe ontstaat nu zo'n naam?

Ach, dat gaat in de praktijk van het "groene gilde" eigenlijk vanzelf. Eén der wildschutten lag enkele jaren geleden op een heuveltje het laveiend roodwild te bespieden. Als in een flits schoot het door hem heen dat de kroonvorm van één der herten, van bovenaf gezien, veel op een Cantharel leek. De naam was geboren.

Zo eenvoudig gaat dat nu en het is nog makkelijk ook. Hoe moeten

de beheerders anders al die dieren uit elkaar houden? Er zijn zoveel twaalf-, veertien-, zestienenders enz., dat het anders moeilijk aan te geven zou zijn over welk hert nu gesproken wordt.

Zo kennen we ook "de Koe" die in de bronsttijd wel over kalfjes zal spreken. Hij kan er soms zo sullig bijstaan dat, wanneer je het gewei wegdenkt, een "alpenkoe" denkt voor te hebben. Alleen de bel ontbreekt. Hieruit blijkt al dat niet alle namen tot stand komen naar aanleiding van gewevormen.

Wist U bij voorbeeld dat er op de Hoge Veluwe enkele herten leven met heel lichtgekleurde ogen? Prompt werd één van hen dan ook "Witoog" genoemd.

Zo zijn er allerlei details, waaraan je de dieren individueel kunt leren kennen en men kan zich voorstellen, dat dat voor de beheerders een belangrijke zaak is.

Op de wildkansel kunt U veel van al dat schoons begroeten. "De Schoep" en "de Schaar" leven daar broederlijk tezamen met "de Ladder" en "Stramme Max". Mocht U hen binnenkort nog eens bezoeken, wilt U dan vooral mijn groeten overbrengen aan "Ome Koos"?

NOGMAALS: EEN VRIENDELIJK VERZOEK.....

Een aantal leden van onze vereniging zou vaker op onze bijeenkomsten komen, indien zij beschikten over eigen vervoer.

Om te trachten deze leden ter wille te zijn, verzoekt het bestuur hen, die vrijwillig in voorkomende gevallen de eerdergenoemde leden met vervoer wensen te helpen en zelf in de omgeving van Apeldoorn, Arnhem, Oosterbeek, Ede of Renkum wonen, zich op te geven bij ondergetekende.

Zo spoedig mogelijk zal dan een lijst gepubliceerd worden van deze behulpzame verenigingsleden met adres en telefoonnummer.

Diegenen, die dan voor een bepaalde bijeenkomst afgehaald wensen te worden van trein of bus, kunnen zich dan rechtstreeks in verbinding stellen met de "vervoerende" leden en een regeling treffen.

Prins Bernhardweg 10, Oosterbeek
telefoon 08307-5455

H.C. Haitink,
secretaris.

De aangekondigde datum voor de 2de Hoge Veluwedag is verschoven. Deze dag zal plaats vinden op 21 oktober a.s. De gebruikelijke verdere mededelingen volgen t.z.t. nog per circulaire.

VERENIGING VAN "VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

Uit de Statuten:

Art. 2. De vereniging beoogt het aankweken van een hechte band onder hen, die belang stellen in de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gevestigd te 's-Gravenhage, alsmede het bijstaan van het bestuur van die Stichting in het verwezenlijken van de doeleinden, die het krachtens de grondregelen van die Stichting heeft na te streven.

Art. 3. 1. De vereniging tracht haar doel te bereiken door in nauwe samenwerking met het dagelijks bestuur van de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe"

- a. in brede kring belangstelling te wekken voor "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" door het stimuleren van het bezoek aan dit park;
- b. het organiseren van één of meer "Hoge-Veluwedagen" per jaar;
- c. het vormen van werkgroepen uit en in bijzondere gevallen mede buiten haar leden, ter bestudering van bepaalde onderdelen, mogelijkheden en belangen van "Het Nationale Park de Hoge Veluwe";
- d. het dienen van advies en/of het doen van voorstellen aan het dagelijks bestuur voornoemd;

BESTUUR:

Jhr. W.H. de Beaufort, Maarn, Ere-Voorzitter

D.A. Kramer, Hoenderloo, Voorzitter

C.W. van Calcar, Secretaris, Berg en Dalweg 5, Beekbergen, telefoon 05766-1500

H.C. Haitink, Secretaris, Prins Bernhardweg 10, Oosterbeek, telefoon 08307-5455

Leden:

Drs. J.A.F. Roelen, burgemeester van Arnhem

Mr. F.Th. Dijkmeester, burgemeester van Apeldoorn

J. Slot, burgemeester van Ede

Dr. L.J. van Haften, Arnhem

Mej. J.J.M.H. Oudemans, Amsterdam

Drs. J. Oudemans, Beekbergen

R.P. Pieters, Bennekom

Adviserende leden:

Drs. R.W. Oxenaar, Directeur Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo

Ir. H. van Medenbach de Rooy, Directeur Nationale Park de Hoge Veluwe, Hoenderloo

REDACTIE "DE SCHOUW":

Mevrouw E.H. Prakke-Kley, Oosterbeek

B.E. Schöffner, Duiven

Ir. W. James, Oosterbeek

Secretaresse: Mevrouw W.M.C. Vogelzang-Gieske

De minimum-contributie bedraagt f 7,50 voor gewone leden; voor huisgenoten van leden f 2,50. Voor jeugdleden f 1,00. Organisaties en verenigingen kunnen als zodanig lid worden voor ten minste f 10,00 per jaar. "De Schouw" wordt U gratis toegezonden. Contributies dienen overgemaakt te worden aan de Vereniging van Vrienden van De Hoge Veluwe, giro 951993 te Driebergen.

